

LEFAPHA LA THUTO LA GAUTENG
DITLHATLHOBOTSA TSA MAKGAOLAKGANG

SETSWANA PUO YA BOBEDI
SEEMOGODIMO
(Pampiri Ya Bobedi)

NAKO: diura tse 2

MADUO: 80

DITAOLO:

- Dipotso tsotlhe di arabiwe ka Setswana.
 - Araba dipotso di le PEDI fela go tswa mo dibukeng tse o di ithutileng.
 - Dipotso di tswa mo dikarolong tse di farologaneng.
-
-

KAROLO YA A
MABOKO

POTSO 1

Selelo sa mmoki – M.C.D. Mogotsi

Buisa leboko le le latelang mme o arabe dipotso:

Malome leferefere	
Dumela, malome Keabetswe, Kgosana ya Baphiring. Masa a tla ka poifo, re a go gopola, Re gopola yone tshireletso maakeng. Motshabi a pagamisiwa thaba o a go gopola, A tshela lets'ha la boMatlotleng a monono.	5
Re bana ba 'bo tlogang lo tshabe' Magagaripana a pitse tsa motlhaba. Re thuthuntshitswe masa a tla a rwaletse; Moseki a tlola jaaka pitse ya naga, A tla a thuntshitse dithole fatlhego se fetogile; Matidi, tsoga monna, bophirima re tla leba!	10
Diphukeng tsa gago re kgotsofetse, Dinaong tsa gago botshelo bo ka nna bontle, Fa fela o ka fetola botshelo jwa morafe, Dinaledi di re sia re di lebile, Re sa ntse re longwa ke basadi tsebe; Go lemoga puso le bonweenwee motlele.	15

- 1.1 Ke ponagalo efe ya poko e e tlhagelelang mo meleng 3 le 4. (2)
- 1.2 Tshegetsa karabo ya 1.1 ka go nopola ponagalo eo. (2)
- 1.3 Neela leina la sekapuo se se fitlhelwang mo moleng 10. (2)
- 1.4 Tlhalosa mola o o latelang **A tla a thuntshitse dithole fatlhego se fetogile** (2)
- 1.5 Ke ponagalo efe ya poko e e tlhagelelang mo moleng wa 7? (2)
- 1.6 Tshegetsa karabo ya 1.5 ka go nopola ponagalo eo ya poko. (2)
- 1.7 Nopola morumo o o tlhagelelang mo temaneng ya bobedi. (2)
- 1.8 Mo meleng ya 13 le 14 mmoki o a ngongorega, o ngongorega ka mang? (2)
- 1.9 Motho yo go ngongoregwang ka ga ena mo go 1.8 o ne a ntse jang? (2)
- 1.10 Nopola mola go tswa mo temaneng go tshegetsa karabo ya 1.9. (2)
- 1.11 Go ya ka mola wa 14 mmoki o rata fa go ka diragala eng? (2)
- 1.12 Leferefere ke motho yo o ntseng jang? (2)
- 1.13 Leboko le le wela ka fa tlase ga mofuta ofe? (2)
- 1.14 Neela dintlha di le tharo go tshegetsa karabo e o e fileng mo go 1.13 2x3=(6)
- 1.15 Naya ditlhaloso tsa mafoko a a latelang:
- 1.15.1 Go longwa tsebe (2)
- 1.15.2 Masa a rwaletse (2)
- 1.15.3 Go nna motlele (2)
- 1.16 Neela letshwao la poko le le thaletsweng (2)

MADUO A KAROLO YA A: [40]

KAROLO YA B
TERAMA

POTSO 2

Dintshontsho tsa lorato – L.D. Raditladi

Buisa dinopolo tsa A le B mme o arabe dipotso tse di latelang:

Nopolo A:

Ruri ke botoka fela thata.
Jaanong ke batla go ya kwa gae,
Rrangwane o tla ntlhaba ka segai
A re banna ba mo ke a ba rata,
Ke diilwe ke bone mo masigong,
Rrangwane ga a batle ke tshameka,
Ga a batle monna ope a mpoloka,
Ga a batle monna ope a nthusa logong,
Kana a tla lapenga nketetse,
O bone a romisa molomo mogoma,
Pelo ya gwe e bitsabitsa Sakoma,
Mosimane yo o sego wa motse.

- 2.1 Moanelwa yo o buang mo nopolong e e fa godimo ke mang? (2)
- 2.2 Mmui o bua le mang? (2)
- 2.3 Ba bua ba le kwa kae? (2)
- 2.4 Mmui o ne a ile go dira eng kwa lefelong le o le kaileng mo go 2.3. (2)
- 2.5 Tlhalosa gore mmui o ikutlwa a le botoka morago ga fa go ne go diragetse eng? Neela dintlha di le PEDI. (4)
- 2.6 Neela dilo di le PEDI tse di neng tsa diragala kwa lelapeng le mmui a robetseng kwa go lona fa a se na go ya gae. 2x2=(4)
- 2.7 Mmangwanaagwe mmui o ne a mo kobela eng fa a fitlha kwa gae? (2)
- 2.8 Ke mang mosimane yo o sego wa motse? (2)
- 2.9 Ke ka nthla ya eng fa motho yo o mo kaileng mo go 2.8 go twe o sego? (2)
- 2.10 Mosimane yo o tumile ka eng mo motseng? (2)

Nopolo B:

O bapile le sebintšolo, Sakoma,
O ka se nteletse ka ko ka itumela,
Ka etsa Mmamotia a itumetse,
Yo ke letseng ke mo utlwa a balabala,
A re, molodi wa sebintšolo moloi,
O ka loa ngwana wa batho a itebetse,
A tloga a re ba mo golegele koloi,
Ba mo ise kwa go Sakoma a sa mo itse,
Ngwana wa bafaladi ba ga Selgoma.

- 2.11 Mmui wa mafoko a a fa godimo ke mang? (2)
- 2.12 Mmui o amana jang le moanelwa yo o mo kaileng mo go 2.8? (2)
- 2.13 A se mmui a se buang ke nnete? (2)
- 2.14 Ke ka ntlha ya eng fa mmui a re Sakoma a mo leletse sebintšolo gore a itumele a etse Mmamotia a itumetse? (2)
- 2.15 Bolela dilo di le PEDI tse mmui a ne a re a bone di se diragalele mmuisiwa. 2x2=(4)
- 2.16 Neela leina la tsala ya ga Sakoma. (2)
- 2.17 Lebaka le le dirang gore motho yo o mo kaileng mo go 2.16 a tlotlhetsetse mmuisiwa go ratana le Mmamotia ke lefe? (2)

MADUO A KAROLO YA B: [40]

KAROLO YA C
PADI

POTSO 3

Masaikategang a magodimo – J.M.K. Mekgwe

Buisa dinopolo tse di latelang ka kelotlhoko mme morago o arabe dipotso tse di latelang dinopolo tseo:

Nopolo A:

“Ngwanaka, tsela o e bone. Modimo ke oo!”
A gakgamala go utlwa mmaagwe a amogela maikaelo a gagwe, e bile a mo rebolela tsela ya moabula, e tswe ena o ne a gopotse gore, ka go bua mafatla a gagwe, o tla bo a mo gatisa mosetlho; a gakgamala go bona a mo naya mhitshane o a sa bolong go nna a o suba dingwagangwaga morago ga ena, Khuduga, a sena go o tlhalelwa ke rraagwe; a gakgamala bogolo go utlwa a kgothala le go feta mo logatong lo o ikaeletseng go lo tsaya, le mororo lo lebega lo mo phutheletse diphatsa, fa a o rwala. A itse gore ya gagwe, tsela, e bulegile, mme sa gagwe ke go gatela pele fela

- 3.1 Neela leina la ga mmaagwe Khuduga. (2)
- 3.2 Rraagwe Khuduga ena ke mang? (2)
- 3.3 Ke logato lofe le Khuduga a neng a ikaelela go le tsaya? (2)
- 3.4 Khuduga o ne a dira kwa kae pele a tsaya logato le? (2)
- 3.5 O ne a dira tiro ya mofuta ofe? (2)
- 3.6 Lebaka le le mo tlhotlheleditseng go fetola logato ke lefe? (2)
- 3.7 Ke ka ntsha ya eng a ne a abelwa mhitshana ka nako e a fetolang logato ka yona? (2)
- 3.8 Maikutlo a gagwe e ne ya nna afe mabapi le mpho e? (2)
- 3.9 Ke ka ntsha ya eng fa kwa tshimologong mmaagwe a ne a le kgatlhanong le logato lo? (2)
- 3.10 Ke mafoko afe a a netefatsang fa mmaagwe a ne a amogela maikaelelo a gagwe? (2)

Nopolo B:

“Go ntse lona ba babedi!” a ba tsena ganong a kitla tafole ka lebole. Fa ba bona matlho a serunya a sesafala le go feta, ba kata ka morago. Ba itse gore e dule sekhung. A tshoetsa magetla a a kwe-nneng gangwe le gape, a ise a gogele tlhoro e e agang e rwelwe bosigo le motshegare mo matlhong. A tloga a siamisa mathwana a mantsho, a le onaa duleng seele se monga itsegeng ka sona. A tshuba sakarete, a ise a re, “Ga ke tlhole ke batla go utlwa megalaotego ya lona gape. Se ileng se ile. Ga ke bone gore go sa na le gona go ka lelela kgama le mogogoro. Ga re kitla re nnela go itaya sefololetse go ya go ile. Nako ya gagwe ga e tlhole e le kgakala. Di fofa kwa...” ba lelala le sakarete se se mo pakeng tsa menwana. ... “fela di nwa mo!” Ba boela ba diga matlho le sona. “a ga go jalo?”

“Ke nnete,” ba arabela gongwe.

“Re tla tshwanelwa ke go fetola lewa.” A retologela go yo o goletseeng fa fatshe, wa matlho a okangwe ke sekgwa sa dintshi, ditedu di ikadile le boalo jwa sefatlhego e kete e rile go twe tsaya, motho wa monna a re tsisa gape.

- 3.11 Mmui wa mafoko a ke mang? **Go ntse lona ba babedi.** (2)
- 3.12 Neela maina a batho ba babedi ba. 2x2=(4)
- 3.13 Batho ba babedi ba ba ganetsana ka eng? (2)
- 3.14 Mokgalemi o tsalana jang le baanelwa ba babedi ba? (2)
- 3.15 Ke mang yo go tweng nako ya gagwe ga e tlhole e le kgakala? (2)
- 3.16 Ke nako ya eng e go buiwang ka yona? (2)
- 3.17 Ke eng se se kanakana se motho yo a se dirileng? (2)
- 3.18 A kgang ya gore **di fofa kwa di nwa mo** e ne ya nna nnete? (2)
- 3.19 Tshegetsa karabo e o e fileng mo go 3.18. (2)

MADUO A KAROLO YA C: [40]

KAROLO YA D
DIKGANGKHUTSHWE

POTSO 4

Mmualebe – R.M. Malope

Buisa dinopolo tsa A le B mme o arabe dipotso tse di latelang:

E setse e le dibeke jaanong Pekwa a ya a be a boa trong ka 'Chev', ka a reile Kedisaletse a re mmotokara o tlhoile go ema lobaka lo loleele. Ga ya , ga ya, bana ba be ba simolola go bitsa Pekwa ba re 'Papa', ntswa kwa tshimologong ba ne ba re 'Malome Pekwa'. Bana ba, ba a reng ba? Kedisaletse le ena o ila se, o ila sele. Maloba o ne a bile a feroga dibete. Maabane o ne a tshwerwe ke sedidi; gompieno o otšwa ke tlhogo ka mokgwa o o sa thaloga-nyegeng. Naare go rileng jaanong? A mme go ka nna jalo ruri? Ee, go ntse jalo. Go nnileng jalo, Pekwa a naya Kedisaletse leano la gore, ka go bonala gore ba tla tshwanela go kopa Komosasa gore a ba tshwaraganye, go ka nna molemo fa ba ka fetola 'Chev', ba reka sejanaga se sengwe. 'Chev' e mo nnisa ka letswalo le le molato. Ba ka ananya "Chev" ka Datsun E-20. Yona e kgona go kakamara palo e e bonalang ya bapalami; e ka ntsha motho mo lehumeng.

- 4.1 Kedisaletse e ne e le mosadi wa ga mang? (2)
- 4.2 Moanelwa yo o mo kaileng mo go 4.1 o ne a le kae fa Pekwa a kgweetsa sejanaga sa gagwe? (2)
- 4.3 Ke eng se Pekwa a se dirileng go ngoka pelo le maikutlo a ga Kedisaletse? (2)
- 4.4 Ke mafoko afe a a go lemosang gore bana ba ga Kedisaletse ba ne ba amogela Pekwa? (2)
- 4.5 Pekwa o ne a dira tiro efe? (2)
- 4.6 Koloji ya ga Kedisaletse le monna wa gagwe e ne e le ya modiro ofe? (2)
- 4.7 Kedisaletse le Pekwa ba ne ba ananya koloji e o e kaileng mo go 4.6 ka koloji ya modiro ofe? (2)
- 4.8 Pekwa o ne a raya Kedisaletse a re ba ananye koloji pele ba ka dira eng? (2)
- 4.9 Neela dintlha di le PEDI tse di bontshang gore Kedisaletse o ne a ima fa Pekwa a ntse a mo jela nala. 2x2=(4)

Nopolo B:

“Ka go rialo rra o raya gore lefapha ga le rkitse?”

“Go ntse jalo mma.”

“Morago ga dikgwedi tse tharo, ga le nkitse?” A thubega ka selemo, o sentse ka go tloga a kutlwela botlhoko. Motlhatlhabi a mo lesa gore a fokotse metsi a tlhogo, a se ka a tloga a swa mototwane jaaka kgomo ya serotswana. “Kana diforomo tseo ke sa le ke di tladitse ... ngogola ... ka Ngwanatsele ke bo ke mo neela le setifikeiti sa dikerii. Ka Sedimonthole ke fake mo neela bosupi jwa dipholo tsa me tsa borutabana.: A bua a iphimola mamina le dikeledi.

“Ke tla buisana le mogokgo wa gago ka ga bothata jo, mma, mme ke solofela gore o tla go itsise gore letswai le tsene jang mo bojalweng. Jaanong jaana ke sona se nka go solofetsang sona.”

- 4.10 Ke mang moanelwa yo Lefapha la Thuto le sa mo itseng? (2)
- 4.11 O ne a bua le mang? (2)
- 4.12 Mmui o utlwala a galefile, o ne a galefisitswe ke eng? (2)
- 4.13 Diforomo tse go buiwang ka tsona ke tsa eng? (2)
- 4.14 Mmui a re morago ga dikgwedi di le tharo ga ba moitse. O akanya gore go diragetse eng? (2)
- 4.15 Mmui o ne a dira kae? (2)
- 4.16 A motlhatlhabi o ne a thusa go rarabolola bothata jwa ga Morongwe? Tshegetsa karabo ya gago ka lebaka le le utwalang. 2x2=(4)
- 4.17 Bothata jwa ga Morongwe bo rarabolotswe ke mang? (2)
- 4.18 Motho yo o mo kaileng mo go 4.17 o rarabolotse bothata jo jang? (2)

MADUO A KAROLO YA D: [40]

KAROLO YA E
DITLHANGWA TSA MOLOMO

POTSO 5

Ntlhabele dinaane – Z.S. Dipale

Nopolo A:

Diphologolo tsa naga

Ga twe e rile e le diphologolo tsa naga, di bolawa ke tlala e e boitshegang. Tsa bo di loga maano a go batla dijo. Go ne go le boTshwene, boMmutle, boPhiri, boPhokojwe le boKgabo le yona Tshetlha ya dipoa. Mo gare ga dilo tsotlhe bogolo go ne go rapelelwa gore kgosi Tau a se ka a lala le tlala. Ba tswelela ka go loga maano ago ka direla kgosi dijo. E ne e le gore go tsongwe, go tle go apewe nama, go bo go munwa mafura a beelwa Rre Tau.

Ba tswelela ka botshelo jo bo ntseng jalo sebaka se seleele, ka leuba le lona le tsere nako e telele le rena mo nageng ya diphologolo tse tsa batho tse. Mongwe le mongwe a tlhokometse gore phosonyana ya mofuta ofe e se diragale. Botshelo bo tshwenya ka go se ka go tlhokega maarogi le mo dilong tse di boitshegang, go ne go ntse jalo le mo nakong e, mo diphologolong tse. Mo gare ga diphologolo tse go ne go na le mongwe yo le ena a neng a itekela botshelo. E ne e le phologotswana e e botlhajana, e leng Mmutle. A simolola gore e ne e re go ilwe go tsongwa, ena a sale a khukhunela mafura a ga kgosi Tau. Mmutle o na a dira jalo go fitlhelela a tla go lemogwa. Le fa go ntse jalo, tota, ba ne ba sa lemoge gore a mafura a jewa ke Mmutle, ba ne ba lemoga fela gore go na le yo o neng a nwa mafura fa go dulwe letsholo la go tsoma.

- 5.1 Naane e ke ya mofuta ofe? (2)
- 5.2 Goreng diphologolo di ne di tsoma? (2)
- 5.3 Neela leina la kgosi ya diphologolo. (2)
- 5.4 Kgosi ya diphologolo e itsege ka mokgwa ofe? (2)
- 5.5 Ke eng se se neng se beelwa kgosi fela ke diphologolo tse dingwe? (2)
- 5.6 Ke phologolo efe e e neng ya ja sejo seo e neng e sa tshwanela go se ja? (Neela leina). (2)
- 5.7 Phologolo e e tlhagelelang mo go 5.6 yona e itsege ka mokgwa ofe? (2)
- 5.8 Dinaane gantsi di simolola jang? (2)

- 5.9 Letamo le ne la fatiwa ka eng? (2)
- 5.10 Ke phologolo efe e e neng ya gana go fata letamo le tse dingwe? (2)
- 5.11 Neela mokgwa o phologolo eo o e neetseng mo go 5.10 e itsegeng ka ona. (2)
- 5.12 Ke sekapuo sefe se se dirisitsweng mo naaneng e? (2)
- 5.13 Phokojwe e ne ya tsorama mo godimo ga mang, e akanya gore ke letlapa? (2)
- 5.14 Tau e ne ya longwa ke eng? (2)
- 5.15 Naya molaetsa wa naane e. (2)

Nopolo B:

Mogolojwane

Ga twe e rile, e le mosadimogolo, a na le bana ba basimane ba le batlhano. Mo gare ga bona, o ne a rata wa gofejane thata. Leina la ngwana yoo e ne e le Mogolojwane. Mosimane yo o ne a le montle thata. O ne a bile a kgona go dira ditiro tsotlhe tsa fa gae. O ne a tlhobola mabele, a bo a ye kgonnye. Bomogoloe bona e ne e le ditshwakga. Ba sa dire sepe fa lapeng.

- 5.16 Neela morero wa naane e. (2)
- 5.17 Mosadimogolo o ne a phuthelang bana ba gagwe? (2)
- 5.18 Bomogolowe Mogolojwane ba ne ba loga leano la go mo dira eng? (2)
- 5.19 Neela mosola o le mongwe wa go tswaisa ka pina mo naaneng. (2)
- 5.20 Dinaane di tlhabiwa ke bomang? (2)

MADUO A KAROLO YA E: [40]

PALOGOTLHE: 80